

NORASMIY TARJIMA

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING SANITARIYA QOIDALARI VA
ME’YORLARI, GIGIYENA NORMATIVLARI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SHAROITIDA ZAHARLI SANOAT
CHIQINDILARINING GIGIYENIK TASNIFLAGICHI**

**O‘zbekiston Respublikasining
0128-02 - sonli SanQvaM**

Rasmiy nashr

Toshkent 2002

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING SANITARIYA QOIDALARI VA
ME’YORLARI, GIGIYENA NORMATIVLARI**

«TASDIQLAYMAN»
O‘zbekiston Respublikasining Davlat
bosh sanitariya vrachi
_____**B.I. Niyazmatov**
29-iyul 2002-yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SHAROITIDA ZAHARLI SANOAT
CHIQINDILARINING GIGIYENIK TASNIFLAGICHI**

O‘zbekiston Respublikasining
0128-02 - sonli SanQvaM

Rasmiy nashr

Toshkent 2002

Sanitariya normalari, qoidalari va gigiyenik normativlarga rioya qilmaslik qonun bo'yicha ta'qib qilinadi.

Mazkur gigiyenik normativlar, sanitariya qoidalari va normalariga mulkchilik shaklidan qat'i nazar, barcha korxonalar, tashkilotlar, birlashmalar va jismoniy shaxslar rioya qilishi shart.

Rasmiy nashr

Qayta nashr etish taqiqlanadi

ISHLAB CHIQUVCHI MUASSASALAR:

O‘zR SSV Sanitariya, gigiyena va kasb kasalliklari ITI – Toshkent pediatriya tibbiyot instituti

MUALLIFLAR:

t.f.d., prof. Ilinskiy I.I. - O‘zR SSV SGvaKK ITI

t.f.d. Iskandarova SH.T. - ToshPTI

t.f.n. Usmonov U.M. - Toshkent viloyat shifoxonasi

TAQRIZCHILAR:

t.f.d., prof. Isxoqov A.I. - ToshVMOI

t.f.d., prof. Boboxo‘jayev N.Q. - O‘zR SSV SGvaKK ITI

O‘zR SSV Sanitariya, gigiyena va kasb kasalliklari ITI ekspert komissiyasi raisi, t.f.d. Komiljonov A.X.

1. UMUMIY QOIDALAR

1.1 Hozirgi vaqtda O'zbekistonning hududiy-sanoat majmualarida va yirik shaharlarida sanoat chiqindilarini inventarizatsiya qilish, tasniflash, saqlash va zararsizlantirish muammosi alohida gigiyenik ahamiyat kasb etmoqda, chunki ularning ko'plari zaharli bo'lib, aholi salomatligi uchun xavf tug'diradi.

1.2 Mazkur hujjat O'zbekiston Respublikasining "Sanoat chiqindilarini inventarizatsiya qilish, tasniflash, saqlash va zararsizlantirishga oid sanitariya qoidolari va me'yorlari"ni (SanQvaM) to'ldiradi. Uning talablariga rioya etish zaharli sanoat chiqindilarining hisobi va hisobotini yuritishni yaxshilashga, ularni utilizatsiya qilish, qayta ishlash yoki atrof-muhitga joylashtirish usullarini aniqlashga yordam beradi. Kelajakda undan zaharli chiqindilar bilan atrof-muhitni ifloslantirishdan kelib chiqadigan zararni hamda ularni yetkazib beruvchilar tomonidan to'lanadigan to'lovni hisoblash uchun foydalanish mumkin.

1.3 Hujjat O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi tizimidagi hududiy Davlat sanitariya-epidemiologiya nazorati markazlari, shuningdek, respublikaning boshqa vazirlik va idoralari uchun mo'ljallangan.

2. ZAHARLI SANOAT CHIQINDILARI USTIDAN SANITARIYA NAZORATINING ASOSIY YO'NALISHLARI

2.1 Amaliy maqsadlar uchun sanoat chiqindilarini quyidagi toifalarga ajratish maqsadga muvofiqdir:

shahar chiqindixonalarida qattiq maishiy chiqindilar (QMCh) bilan birga saqlashga ruxsat etilgan sanoat chiqindilari;

utilizatsiya qilinishi lozim bo'lgan sanoat chiqindilari;

maxsus jihozlangan poligonlarda saqlanadigan zaharli sanoat chiqindilari.

2.2 Sanoat chiqindilarini yig'ish, to'plash, hisobga olish va inventarizatsiya qilish tartibi ularning xavflilik sinflari inobatga olingan holda belgilanadi:

I sinf – favqulodda xavfli;

II sinf - o'ta xavfli;

III sinf - o'rtacha xavfli;

IV sinf - kam xavfli.

2.3. Sanoat chiqindilarining xavflilik sinfini aniqlashda ular tarkibiga kiruvchi barcha kimyoviy zararli moddalarni to'liq hisobga olish zarur, bu esa ularning tarkibini laboratoriya tadqiqotlarini o'tkazish orqali ta'minlanadi. Foydalanilayotgan me'yoriy va loyiha hujjatlarida kimyoviy moddaning xavflilik sinfiga oid ko'rsatmalar bo'lmagan taqdirda, u xavflilik indeksi bo'yicha aniqlanadi.

Xavflilik indeksini aniqlash tuproqdagi zararli moddaning REMK, zararli

moddaning LD₅₀ bo'yicha, shuningdek, "Sanoat chiqindilarini inventarizatsiya qilish, tasniflash, saqlash va zararsizlantirishning sanitariya qoidalari"da keltirilgan ish hududi havosidagi zararli moddaning xavflilik massasi bo'yicha hisob-kitoblar yordamida amalga oshirilishi mumkin.

2.4. Zaharli sanoat chiqindilarining kimyoviy tarkibini o'rganish natijalari va ularning zaharli ekanligi to'g'risida ma'lumotlar bo'lmaganda, ularni saqlash, zararsizlantirish va utilizatsiya qilish tartibi hamda usullarini aniqlashda O'zbekiston Respublikasi sharoitidagi zaharli sanoat chiqindilarining gigiyenik tasniflagichidan foydalanish mumkin (1-ilova).

2.5. Gigiyenik tasniflagichga 134 turdagi zaharli sanoat chiqindilari kiritilgan, jumladan, 1-sinfga – 16 ta; 2-sinfga – 52 ta; 3-sinfga – 37 ta; 4-sinfga 28 ta tur.

2.6 Zaharli sanoat chiqindilarini zararsizlantirish va ko'mish ularning xavflilik sinfini hisobga olgan holda yoqish, neytrallashtirish yoki ko'mish yo'li bilan maxsus muhandislik inshootlarida – poligonlarda amalga oshiriladi. Bunda ularning agregat holati, suvda eruvchanligi, tarkibidagi moddalar va birikmalarning xavflilik sinfi hisobga olinadi.

2.7 Tarkibida 4-xavflilik sinfiga mansub moddalar bo'lgan qattiq chiqindilar poligonning alohida kartasida to'liqligicha maishiy chiqindilar kabi saqlanadi. Tarkibida 2 va 3-xavflilik sinflariga mansub zararli moddalar bo'lgan qattiq va changsimon chiqindilarni ko'mishda ushbu kotlovanlarning tubi va yon devorlarini izolyatsiya qilish majburiydir. 1-xavflilik sinfiga mansub zararli moddalarni ko'mishda bu moddalarning chiqindilardan atrof-muhitga tarqalishining oldini olishga qaratilgan qo'shimcha choralar qo'llanilishi kerak.

2.8 Tarkibida 4-xavflilik sinfiga mansub zararli moddalar bo'lgan suyuq sanoat chiqindilari poligonning alohida ajratilgan kartalariga bir tekisda quyiladi. Tarkibida 1, 2 va 3-xavflilik sinflariga mansub zararli moddalar bo'lgan suyuq chiqindilar poligonlarga olib chiqishdan oldin korxonalarning o'zida pastasimon holatga kelguncha suvsizlantirilishi, 1-xavflilik sinfiga mansub zararli chiqindilar esa suvsizlantirilgandan so'ng germetik yopiladigan po'lat konteynerlarga joylashtirilishi lozim.

2.9 Yonuvchi chiqindilar, shuningdek, laklar, erituvchilar va emallar shimilgan utilizatsiya chiqindilari poligondagi maxsus pechda yoqilishi kerak.

2.10 Turli xavflilik sinflari va turlaridagi zaharli sanoat chiqindilarini aniq qo'llash va tavsiya etilgan utilizatsiya qilish, zararsizlantirish va ko'mib tashlash bo'yicha chora-tadbirlar "Sanoatdagi zaharli chiqindilarning gigiyenik tasniflagichi" da (1-ilova) keltirilgan.

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SHAROITIDA SANOATDAGI ZAHARLI CHIQINDILARNING GIGIYENIK TASNIFLAGICHI

№	Chiqindi va ishlab chiqarishning nomi	Tashqi ko'rinishi va konsistensiyasi	Eng zaharli tarkibiy qismlar	Utilizatsiya, zararsizlantirish, ko'mish usullari	
				qo'llaniladigan	tavsiya etiladigan
1	2	3	4	5	6
Xavflilik darajasi birinchi sinfi					
1.1	Xlorli benzil olishda chiqadigan smolalar	yarim suyuq quyqa	xlorli benzil	korxona hududida omborga joylashtirish	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
1.2	Osmol-perxloruglerodlar ishlab chiqarish chiqindisi	bo'tqasimon modda	bo'tqasimon modda	-“-	-“-
1.3	Kimyo-metallurgiya ishlab chiqarishida toriy konsentratining chiqindisi	qattiq	toriy	yer osti tipidagi qabristonlarda qorayish	chiqindilarni poligonda ko'mish
1.4	Xlororganik kislotalar ishlab chiqarishda tarkibida 4x3-57 porofor bo'lgan chiqindilar	qattiq	xlororganik birikmalar	korxona hududida yig'ilib qolish	-“-
1.5	Galvanik ishlab chiqarishda qo'llaniladigan besh oltingugurtli fosfor tarkibli chang	qattiq	besh oltingugurtli fosfor	kuydirish	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
1.6	Galvanik ishlab chiqarishda turli ishlov berilgan eritmalar	yarim suyuq quyqa	mis, xrom, kadmiy, nikel va boshqa og'ir metallarning sianidlari, oksidlari	neytrallashtirish, zichlashtirish	rangli metallarni ajratib olish, zararsizlantirish va poligonga ko'mish
1.7	Grafit ustidagi simob (kaustik soda ishlab chiqarishning chiqindisi)	qattiq	simob	korxona hududida to'planib qolishi	poligonda ko'mish, chiqindisiz texnologiyaga o'tish
1.8	Insektitsidlar aralashmasi	suyuq	insektitsidlar	korxona hududida to'planib qolishi	termik zararsizlantirish va poligonga ko'mish
1.9	Faollashtirilgan ko'mirda simob va granozan ishlab chiqarish	qattiq	simob	korxona hududida to'planib qolishi	sanoat chiqindilarini maxsus poligonda ko'mish

1	2	3	4	5	6
1.10	Polivinilxlorid plyonka ishlab chiqarishda qo'rg'oshin, surma va kadmiy birikmalari qo'shilgan aralashma	qattiq	qo'rg'oshin, surma, kadmiy birikmasi	obyekt hududida to'planib qolishi	sanoat chiqindilarini maxsus poligonda ko'mish
1.11	Gaz aralashmalarini ishlab chiqarishda arsin va fosfin aralashmasi qo'shilgan sorbent	qattiq	arsin, fosfin	korxona hududida to'planib qolishi	sanoat chiqindilarini maxsus poligonda ko'mish
1.12	Lampalarni qayta ishlashdan olingan shishalar	qattiq	simob	korxona hududida to'planib qolishi	simobni ajratib olish bilan lampalarni qayta ishlash texnologiyasini joriy etish
1.13	Koks-kimyoviy ishlab chiqarishda toshko'mir reuslari	qattiq	benz(a)piren	kokslashtirish uchun shixtaga qo'shiluvchi qo'shimcha	shixtaga qo'shimcha sifatida foydalanish
1.14	Toriylangan volframdan mahsulotlar ishlab chiqarishda hosil bo'lgan toriy tarkibli shlam	qattiq	toriy	yer osti tipidagi qabristonlarda ko'mish	sanoat chiqindilarini maxsus poligonda ko'mish
1.15	Sulfat kislota ishlab chiqarishda selen-simobli shlam	qattiq	simob, selen	maxsus chiqindixonada taxlash	sanoat chiqindilarini maxsus poligonda ko'mish
1.16	Nikellash jarayonida hosil bo'luvchi shlam	bo'tqasimon modda	nikel	tartibli saqlash	sanoat chiqindilarini maxsus poligonda ko'mish
Xavflilik darajasi ikkinchi sinfi					
2.1	Neft-kimyoviy nordon gudron	smolasimon massa	oltingugurt kislotasi, neft mahsulotlari	neytrallash, oltingugurt kislotasi olish uchun termoliz, korxona hududidagi maxsus to'plagichlarda saqlash	yo'l qoplamalariga qo'shish, sement ishlab chiqarishda qo'llash
2.2	Etilen degidratlanishidan ishlov berilgan katalizator	qattiq donachalar	xrom oksidi	axlatxonaga ko'mish	qimmatbaho tarkibiy qismlarni ajratib olish. Metallurgiyada foydalanish uchun donadorlash, beton tarkibiga qo'shish
2.3	Butadion ishlab chiqarishda ishlatilgan katalizator	qattiq donachalar	nikel oksidi	korxona hududida saqlash	nikelni ajratib olish
2.4	Mis ishlab chiqarishning margimush keklari	qattiq modda	margimush birikmalari	tuproqli izolyatsiya bilan ko'mish	chiqindilarni poligonlarga ko'mish

1	2	3	4	5	6
2.5	Qalay ishlab chiqarishning margimush-kalsiyli keklari	qattiq	margimush	maxsus qabristonlarga ko'mish	chiqindilarni poligonlarga ko'mish
2.6	Turli sanoat korxonalarining neft chiqindilari	yopishqoq suyuqliklar	neft mahsulotlari	termik parchalanish va ko'mib yuborish	poligonlarda chiqindilarni yoqib yuborish
2.7	Golovaks ishlab chiqarish uchun smola	suyuqlik	xlornaftalin	korxona hududida to'plash	chiqindilarni termik zararsizlantirish va sanoat chiqindilari poligonga ko'mish
2.8	Bromorganik sintez smolasi	bo'tqa	bromorganik birikmalar	korxona hududida to'plash	chiqindilarni poligonlarga ko'mish
2.9	Ftal angidrid ishlab chiqarishdagi osmol	qattiq modda	ftal angidrid	korxona hududida to'plash	chiqindilarni poligonlarga ko'mish
2.10	Anilin bo'yoqlarini ishlab chiqarish qoldig'i	suyuqlik	metanol, aminlar, anilin hosilalari	korxona hududida saqlash va yo'q qilish	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.11	Parametoksifenol ishlab chiqarish smolasi	suyuqlik	parametoksifenol	korxonada saqlash	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.12	Dimetilatsetamid ishlab chiqarishdagi qoldiq	yopishqoq suyuqlik	dimetilatsetamid	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.13	Metil qizil indikatorini ishlab chiqarish uchun smola	yopishqoq suyuqlik	dimetilatsetamid	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.14	Sintetik yelim ishlab chiqarish chiqindisi	bo'tqa	trikrezilfosfat, kanifol, polivinilxlrid	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.15	2,4-D amin tuzi (pestitsid) ishlab chiqarishidan qolgan kub qoldig'i	suyuqlik	xlorfenoksisirka kislota	kuydirish	sanoat chiqindilarini termik zararsizlantirish va maxsus poligonda ko'mish
2.16	Ammiak ishlab chiqarishda monoetanollarni haydash jarayonidan qolgan kub qoldig'i	smolasimon modda	monoetanolamin	chiqindi omboriga saqlash uchun joylashtirish	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.17	Nodir metallar ishlab chiqarishdan qolgan kub qoldig'i	suyuqlik	monosilanlar, trixlorsilanlar	korxona hududida omborda saqlash	chiqindisiz ishlab chiqarish sharoitlarida to'liq qayta tiklash

1	2	3	4	5	6
2.18	Organik bo'yoqlarni ishlab chiqarish qoldig'i	bo'tqa	anilin hosilalari, piridin	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.19	Difenilamin asosidagi bo'yoqlarni ishlab chiqarishdan qolgan qatronli qoldiq	bo'tqa	rux, difenilamin	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.20	Koks-kimyo ishlab chiqarishida benzolni rektifikatsiyalashdan hosil bo'ladigan kub qoldig'i	suyuqlik	benzol	yondirish orqali utilizatsiya qilish, qatron olish	chiqindisiz ishlab chiqarish
2.21	Alkirlash ishlab chiqarish jarayonida ishlatilgan sulfat kislota	suyuqlik	sulfat kislota	issiqlik regeneratsiyasi	regeneratsiya, ikkilamchi xom ashyo sifatida ishlatish
2.22	Dietilolilmetan ishlab chiqarishda foydalanilgan sulfat kislota	suyuqlik	sulfat kislota	issiqlik regeneratsiyasi	regeneratsiya, ikkilamchi xom ashyo sifatida ishlatish
2.23	Dietilolilmetan ishlab chiqarishda foydalanilgan sulfat kislota	suyuqlik	sulfat kislota	issiqlik regeneratsiyasi	regeneratsiya, ikkilamchi xom ashyo sifatida ishlatish
2.24	Metanol ishlab chiqarish smolalari	smolasimon	dixlorfenollar	kuydirish	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.25	Xloridlarni kondensatsiya qilish tizimining chiqindilari	qattiq va bo'tqasimon	titan, vanadiy oksidlari	ishlab chiqarish maydonida saqlash	metallarni olish uchun xomashyo sifatida foydalanish
2.26	Qo'rg'oshin ishlab chiqarishda arsenatkalsiyli chiqindilar	qattiq	arsenat	maxsus poligonda to'plash	chiqindilarni poligonda ko'mish
2.27	Bromid kislota ishlab chiqarish jarayonida hosil bo'lgan ftororganik birikmalar chiqindilari	balchiq	ftororganik birikmalar	korxona hududida to'planishi	chiqindilarni poligonda ko'mish
2.28	Trixloretlen ishlab chiqarish chiqindisi	balchiq	trixloretlen	korxona hududida to'planishi	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.29	Perxloretlen ishlab chiqarish chiqindisi	balchiq	perxloretlen	korxona hududida to'planishi	chiqindilarni termik zararsizlantirish va poligonda ko'mish
2.30	Xlorparafin ishlab chiqarish chiqindisi	dirildoqsimon	xlorparapinlar	korxona hududida to'planishi	chiqindilarni termik zararsizlantirish va poligonda ko'mish

1	2	3	4	5	6
2.31	Xlorvalerian kislota ishlab chiqarish chiqindisi	yopishqoq	xlororganik birikmalar	kuydirish	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.32	Laklangan plyonka ishlab chiqarish chiqindisi	suyuqlik	xlorfenol	korxona hududida to'planishi	chiqindisiz ishlab chiqarishni tashkil qilish
2.33	laklar, emallar, qatronlar ishlab chiqarish chiqindisi	suyuqlik	qo'rg'oshin, xrom, rux birikmalari va erituvchilar	korxona hududida omborga joylash	qimmatbaho komponentlarni ajratib olish, chiqindisiz ishlab chiqarishni yo'lga qo'yish
2.34	Piridinning suvdagi eritmasi	suyuqlik	piridin	korxona hududida to'planishi	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.35	Reaktiv atsetofenon ishlab chiqarishda hosil bo'lgan atsetofenon aralashmali alyuminiy xlorid chiqindisi	loyqa aralashgan suyuqlik	atsetofenon	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.36	Ifloslangan uglerod tetraxlorid chiqindisi	suyuqlik	uglerod tetraxlorid	korxonada to'planishi	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.37	Fosfororganik komplekslar ishlab chiqarishda organik fosfor birikmalarining chiqindisi	emulsiya	fosfoorganik birikmalar	korxonada to'planishi	sanoat chiqindilarini issiqlik bilan zararsizlantirish va maxsus poligonda ko'mish
2.38	Reaktivlar ishlab chiqarish jarayonida hosil bo'ladigan kadmiy, nikel, qo'rg'oshin, vanadiy, xrom, qalay, yod va mis tuzlarining chiqindilari	qattiq	kadmiy, qo'rg'oshin va xrom tuzlari	korxona hududida omborlarga joylashtirish	chiqindilarni poligonga ko'mish
2.39	maishiy kimyo tovarlari ishlab chiqarish chiqindilari	suyuqlik	kerosin, spirtlar, solvent	kuydirish	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.40	etilbenzamin ishlab chiqarish chiqindisi	bo'tqa	dibenzilamin	korxona hududida saqlash va yoqib yuborish	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.41	"Leykonat" markali yelim ishlab chiqarish chiqindisi	suyuqlik	xlorbenzol, triizotsianat, trifenilmetan	maxsus poligonda yig'ish	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.42	Magniy, titan, vanadiy changlari - nodir metallar ishlab chiqarish chiqindisi	qattiq	vanadiy	korxona hududida to'planishi	chiqindilarni poligonga ko'mish

1	2	3	4	5	6
2.43	Qo'rg'oshin-rux ishlab chiqarish jarayonidan hosil bo'lgan margimush-surmalı chang	qattiq	surma, margimush	maxsus poligonda saqlash	xomashyo sifatida foydalanish, sanoat chiqindilar poligonida qisman ko'mib tashlash
2.44	Koks gazini oltingugurtdan tozalash uchun ishlatiladigan vakuum-karbonatli sexning ishlatilgan eritmasi	suyuqlik	sulfidlar, rodanidlar	chiqindi to'plagichda	chiqindilarni poligonda zararsizlantirish
2.45	Koks gazini mishyak-soda yordamida tozalash sexining ishlatilgan eritmasi	suyuqlik	margimush, sulfid, rodanid	biokimyoviy tozalash va koksni o'chirish maqsadida foydalanish	biokimyoviy tozalash va koksni o'chirish uchun qo'llash
2.46	Prokatlash va metizlash sexlarining ishlatib bo'lingan qorishmalari	suyuqlik	xlorid kislota, mis va xrom birikmalari	neytrallash va chiqindiga chiqarish	temir xloridi, mis, xrom va boshqa elementlarning birikmalarini olish
2.47	Fenol smolalarini ishlab chiqarishdan hosil bo'lgan fenol va formaldegidning suvli eritmalari	suyuqlik	fenol, formaldegid	zararsizlantirish, qisman qo'llash	chiqindisiz ishlab chiqarishni tashkil etish
2.48	Koks-kimyoviy ishlab chiqarish oqova suvlarini mexanik tozalash jarayonida hosil bo'ladigan	suyuqlik	smolalar, moylar	zararsizlashtirish, qisman foydalanish	toshko'mir smolasi bilan birga qayta ishlash
2.49	Koksokimyoviy ishlab chiqarish benzolni rektifikatsiyalash sexining sulfat bo'limidagi nordon smola	qattiq	smola	koks olish uchun ko'mir aralashmasiga qo'shiladigan modda	koks olish uchun ko'mir aralashmasiga qo'shiladigan modda
2.50	Lak-bo'yoq ishlab chiqarish chiqindilari: smolalar hamda toluol, fenol va suv bilan aralashmalar	suyuqlik	fenol, toluol	kuydirish	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
2.51	Slaneslarni qayta ishlash chiqindilari	smolasimon	fenol	smolani ajratish va shlamga qo'shib qayta ishlashga qaytarish	issiqlik elektr markazida yoqish
2.52	Qo'rg'oshin-rux ishlab chiqarishining surma-margimushli shlaki	qattiq	surma, margimush	maxsus maydonchada saqlash	chiqindilarni poligonga ko'mish
Xavflilik darajasi uchinchi sinfi					
3.1	Prokatlash sexlarining metalni tozalash bo'limlaridan chiqadigan yuvish suvlari	suyuqlik	xlorid kislota	neytrallash, shlamni chiqindixonaga yo'naltirish	xlorli temir, mis, xrom va boshqa metallarni ajratib chiqarish
3.2	Ishlatilgan katalizator	qattiq	vanadiy	chiqindixonaga yo'naltiriladi	tarkibida vanadiy bo'lgan xomashyo sifatida foydalanish

1	2	3	4	5	6
3.3	Xlorid kislota	suyuqlik	vodorod xlorid	boshqa korxonalarga topshiriladi	kimyoviy xomashyo sifatida ishlatiladi
3.4	Qo'rg'oshin-rux keki, nikel ishlab chiqarish jarayonidagi chiqindi	qattiq	xrom oksidi	chiqindixonaga yo'naltiriladi	rangli metallarni ishlab chiqarishda to'liq qayta ishlash
3.5	Ishlatilgan katalizator (har qanday ishlab chiqarish turidagi)	qattiq	xrom oksidi	chiqindixonaga yo'naltiriladi	qurilish materiallari va metallurgiya sanoatida to'liq chiqindisiz ishlab chiqarish
3.6	Yarimo'tkazgichlar ishlab chiqarish jarayonida foydalanilgan materiallar	suyuqlik	simob	natriy sulfid bilan zararsizlantirish va chiqindixonaga ko'mish	chiqindilarni poligonga ko'mish
3.7	Oqava suvlarni mexanik tozalashdan hosil bo'lgan neft shamlari	suyuq qovushqoq modda	neft mahsulotlari	shlam to'plagichlarda saqlash	poligonlarda issiqlik yordamida zararsizlantirish
3.8	Fosfor ishlab chiqarishda gaz tozalash chiqindisi	suspenziya	fosfor	shlam to'plagichlarda omborga joylashtirish	fosfor va kaliydan fosfor-kaliyli o'g'it ko'rinishida foydalangan holda qayta ishlash
3.9	Qattiq qotishmalar ishlab chiqarishdagi trixloretilen chiqindilari	suyuqlik	trixloretilen	sanoat maydonchasida konteynerlarda saqlash	sanoat chiqindilari poligonida termik zararsizlantirish
3.10	Akril kislota nitrilini ishlab chiqarish chiqindisi	bo'tqasimon massa	nikel, mis va kobalt tuzlari	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilarni poligonga ko'mish
3.11	Og'ir muhitli konsentrat ishlab chiqarish chiqindilari	qattiq	bo'yovchi moddalar	sanoat maydonida to'planish	sanoat maydonida to'planish
3.12	Ko'mir va bo'yoqlar bilan aralashtirilgan osmolalar	qattiq	bo'yovchi moddalar	sanoat maydonida to'planishi	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
3.13	Sulfokislotalar ishlab chiqarish chiqindilari	yarimsuyuq	sulfokislotalar	sanoat maydonida to'planishi	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
3.14	Lok-bo'yoq ishlab chiqarish jarayonida hosil bo'lgan lok, lak va emal plyonkalarining qoldiqlari	qattiq fazali suyuqlar	lok, emallar, erituvchilar	sanoat maydonida to'planishi	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
3.15	Bo'yoqlar ishlab chiqarish chiqindilari	suyuqlik	bo'yoq moddalar, erituvchilar	korxonada to'planishi	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish

1	2	3	4	5	6
3.16	Gipofosfit ishlab chiqarish chiqindilari	suyuqlik	fosfitlar	korxonada to'planishi	chiqindilarni poligonga ko'mish
3.17	Turli xil organik bo'yovchi moddalarning qoldiqlari	suyuqlik	bo'yoq moddalar, erituvchilar	sanoat maydonida to'planishi	chiqindilar poligonida issiqlik bilan zararsizlantirish
3.18	Benzol bo'limining kub qoldig'i	suyuqlik	benzol	smolalar, qatronlar ishlab chiqarish uchun foydalanish	ikkilamchi xomashyo sifatida foydalanish
3.19	Mis tarkibli quyma - titan ishlab chiqarish chiqindisi	qattiq	mis	neytrallashtiriladi va shlamomborida saqlanadi	mis tarkibli xomashyo sifatida foydalanmoq
3.20	Volfram xomashyosini kuydirishdan hosil bo'lgan chang	qattiq	margimush	yer osti omborlarida saqlanadi	chiqindilarni poligonga ko'mish
3.21	Osmol, dimetilformamid qayta tiklash chiqindisi	yopishqoq massa	dimetilformamid	beton rezervuarlarda yig'iladi	chiqindixona poligonida zararsizlantirish
3.22	Surma va ftor tuzlari aralashmasi - xladonlar ishlab chiqarish jarayonining chiqindisi	pulpa	surma, ftor	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilarni poligonga ko'mish
3.23	Etilenglikol va polikapromid aralashmasi sintetik tolalar ishlab chiqarish jarayonining chiqindisi hisoblanadi	qattiq fazali modda saqlagan suyuqlik	etilenglikol	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilarni poligonda zararsizlantirish
3.24	Poliuretan tolalarini ishlab chiqarish chiqindilari	qattiq fazali modda saqlagan suyuqlik	trietilenglikol	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilarni zararsizlantirish va poligonga ko'mish
3.25	Poliviniltrimetilsilan ishlab chiqarish chiqindisi	suyuqlik	poliviniltrimetilsilan, xlorbenzol	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilarni poligonda zararsizlantirish
3.26	Poliviniltrimetilsilan ishlab chiqarish chiqindisi	suyuqlik	poliviniltrimetilsilan, siklogeksan	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilarni poligonda zararsizlantirish
3.27	Laklangan plyonka ishlab chiqarish chiqindisi	suyuqlik	uchxlorsirka kislota	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilarni poligonda zararsizlantirish
3.28	Difeniloksidning difenil bilan aralashmasi - laklangan plyonka ishlab chiqarish jarayonining chiqindisi	qattiq	difeniloksid, difenil	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilarni poligonda zararsizlantirish
3.29	Mastika ishlab chiqarish chiqindilari	bo'tqasimon	asbest, moylar, bitum	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilarni poligonda zararsizlantirish

1	2	3	4	5	6
3.30	Kimyoviy reagentlar ishlab chiqarish chiqindilari	qattiq fazali modda saqlagan suyuqlik	atsetofen	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilarni poligonda zararsizlantirish
3.31	Kimyoviy reagentlar ishlab chiqarish chiqindilari	suyuqlik	dioksan, geksan	sanoat maydonchasida saqlash	chiqindilarni poligonda zararsizlantirish
3.32	Ftorid tuzlari ishlab chiqarishda hosil bo'lgan ftor gazlarini neytrallashtirish chiqindisi	bo'tqasimon	ftor tuzlari	maxsus to'plagichlarda saqlash	chiqindilarni poligonga ko'mish
3.33	Neytrallashtirishdan keyingi rangli metallar gidrooksidlari shلامي	shلام	mis, rux, xrom, nikel	sanoat maydonchasida saqlash	sanoat chiqindilari poligonida ko'mib tashlash
3.34	Solyar moyini qayta tiklash shلامي	suyuq	solyar moyi	shixtani moylash uchun ishlatiladi	to'liq foydalanish
3.35	Fosfatli shlaklar po'lat eritish ishlab chiqarishidan	qattiq	fosfor, vanadiy	mineral o'g'itlar ishlab chiqarish uchun	to'liq foydalanish
3.36	Ferroqotishma ishlab chiqarish shlaklari	qattiq	xrom, marganets	qo'shimchalar sifatida foydalaniladi metallurgiya va qurilish materiallari sanoatida	to'liq foydalanish
3.37	Emulsiyalar va moylash-sovitish suyuqliklarini regeneratsiya qilish chiqindisi	shلام	efir bilan ekstraksiyalanuvchi moddalar	yoqiladi va ko'miladi	termik zararsizlantirish poligonda
Xavflilik darajasi to'rtinchi sinfi					
4.1	Ftorli tuzlar ishlab chiqarish chiqindisi bo'lgan kremnegel	pastasimon	ftorli tuzlar	omborga joylanadi, qisman foydalaniladi	to'liq foydalanish
4.2	Titan ikki oksidi ishlab chiqarish chiqindisi bo'lgan temir kuporosi	pastasimon	temir sulfati	xomashyo sifatida foydalaniladi	to'liq foydalanish
4.3	Ishlatilgan katalizatorlar	qattiq	vanadiy oksidi	sanoat maydonchasida omborga joylanadi	regeneratsiya, qayta foydalanish
4.4	Kek temir-margimushli	qattiq	kobalt, rux, nikel birikmalari	chiqindi omborida saqlanadi	sanoat chiqindilari poligonida ko'mish
4.5	Ishlatilgan katalizatorlar	qattiq	kobalt, rux, nikel birikmalari	sanoat maydonchasida saqlanadi	metallar olish uchun foydalanish metallar
4.6	Yarimo'tkazgichlar ishlab chiqarishdan chiqqan artish materiallari	qattiq	simob, qo'rg'oshin	ko'miladi	sanoat chiqindilari poligonida zararsizlantirish

1	2	3	4	5	6
4.7	Tozalash inshootlari choʻkindilari galvanik ishlab chiqarishlar	pastasimon	rangli ogʻir metallar oksidlari	koʻmish	utilizatsiya qilish, sanoat chiqindilari poligonlarida koʻmish
4.8	Koks-kul qoldigʻi slanetslarni qayta ishlash	qattiq	fenol	omborga joylash	klinker olishda foydalanish
4.9	Yarimoʻtkazgichlar ishlab chiqarish chiqindilari	qattiq	simob, qoʻrgʻoshin	qisman utilizatsiya qilinadi koʻmish	maksimal foydalanish, koʻmib tashlash sanoat chiqindilari poligonida
4.10	Yarimoʻtkazgichlar ishlab chiqarishda oqova suvlarni zararsizlantirish chiqindilari	pastasimon	xrom, vanadiy	koʻmib tashlanadi	poligonda koʻmib tashlash sanoat chiqindilari
4.11	Natriy sulfid ishlab chiqarish chiqindisi	yarim suyuq	natriy sulfid	sanoat maydonchasida toʻplanadi	poligonda koʻmib tashlash sanoat chiqindilari
4.12	Prokat ishlab chiqarish kuyindisi	qattiq	temir oksidi	shixtaga qoʻshimcha sifatida	shixtaga qoʻshimcha sifatida
4.13	Shakldor quyuv sexlari chiqindilari	qattiq	metall	agʻdarmaga	poligonda koʻmib tashlash sanoat chiqindilari
4.14	Prokat sexlarining ishlatilgan emulsiyalari	suyuq	metall	regeneratsiya	regeneratsiya va chiqindisiz texnologiya
4.15	Asbest silliqlash changi	chang	asbest	agʻdarmaga	qurilish materiallari ishlab chiqarishda foydalanish
4.16	Titan ishlab chiqarishdagi xloridli suyuqlanma	pastasimon	xrom, marganets	sanoat maydonchasida saqlanadi	mineralizator sifatida utilizatsiya qilish, sanoat chiqindilari poligonida koʻmib tashlash
4.17	Titan ishlab chiqarishdagi ishlatilgan suyuqlanma	qattiq	vanadiy oksidi	transheyalarda koʻmib tashlanadi	neft va gaz quduqlarini burgʻilashda mineralizator sifatida foydalanish
4.18	Asbest aralashmali jins changi	chang	asbest changi	qisman foydalaniladi, qolgani agʻdarmaga	mineral xomashyo sifatida foydalanish
4.19	Kaprolaktam ishlab chiqarishdagi ishqorli oqovalar	smolasimon	natriy adinatlari	qurilish tashkilotiga yuboriladi	qurilish sanoatida utilizatsiya qilish
4.20	Kobalt ishlab chiqarishda ammiakli-karbonatli tanlab eritishdan qolgan agʻdarma qoldiqlar	suyuq	mishyak, nikel, kobalt	qoldiq saqlagichda saqlanadi	sanoat chiqindilari poligonida koʻmib tashlash

1	2	3	4	5	6
4.21	Izopren ishlab chiqarishning katalizatorli shلامي	pastasimon	xrom oksidi	shlamto‘plagichlarga yuboriladi shlamto‘plagichlar	metallurgiya sanoatida foydalanish
4.22	Fosforli suvlarni ohak bilan tozalashdan olinadigan shlam	suspenziya	fosfor	shlamto‘plagichlarda saqlash	sanoat chiqindilari poligonida ko‘mib tashlash
4.23	Termik fosfor kislotasini tozalashdan olinadigan shlam	pastasimon	fosfor	to‘plagichga yuboriladi	sanoat chiqindilari poligonida ko‘mib tashlash
4.24	Neytrallash stansiyalari shلامي	pastasimon	fosfor, ftor	sanoat maydonchasida saqlanadi	xalq xo‘jaligida foydalanish
4.25	Mishyakli shlam	pastasimon	mishyak, fosfor	maxsus to‘plagichlarda saqlanadi	sanoat chiqindilari poligonida ko‘mib tashlash
4.26	Boyitish fabrikalarining shlamlari va qoldiqlari	suspenziya	kobalt, rux, mis	qoldiq omboriga yuboriladi	maxsus jihozlangan qoldiq omborida ko‘mib tashlash
4.27	Qora metallurgiya korxonalarining chang-gaz tozalash inshootlaridan chiqadigan temir saqllovchi shlamlar va changlar	shlam	temir	aglomerat shixtasiga	aglomerat shixtasiga va qurilish materiallariga qo‘shimcha sifatida foydalanish
4.28	Metallurgiya qayta ishlovidan olinadigan shlaklar	qattiq	metall	qurilish materiallariga qayta ishlash	qurilish materiallariga qayta ishlash

